

מפנקסו של מג"ד

סא"ל מ. פעיל

פקודות בכתב ופקודות בעל-פה

בוצעה בסופו של דבר. כמו כן סיפרתי להם את הסיפור הידוע בדבר שינוי התכניות, וצינתי כי את הפעולה בקרב רפית ביצע הגדוד בהצלחה לאחר קבוצת פקודות שניתנה בע"פ.

אינני יודע אם קבוצת הקצינים שבעה נחת מהסבר זה, אולם הם נאלצו להסתפק בדוחים בע"פ ובכתב שניתנו להם ע"י המפקדים השונים מקרב הגדוד...

...אולם אנוכי, עבדכם הנאמן, לא נרגעתי כלל וכלל. יתוש החל מנקר במוחי... האם אין אנו מגזיזים מים קצת יתר על המידה בענין הוצאת פקודות בכתב?... האם לא כדאי להנהיג כי ברמה של גדוד לא תוצאנה כלל פקודות מבצע בכתב?... האם לא חשוב הדבר שנהגיל את מפקדינו לקבל פקודה קצרה בע"פ בקבוצת פקודות ואח"כ לנהל את הקרב כראוי בלי הפרגנויות-נייר מיותרות?..

עלו בזכרוני ההכנות הקצרות ערב הקרב ברפית... הרי גם אז טענתי שאין טעם להוציא פקודת מבצע בכתב. אולם המפקדה הממונה דרשה שנוציא פקודה כתובה כדי שהיא תוכל לפקח ולבדוק את תכניתנו... אכן, לצון חמד לו הגורל בשנותיו את תכנית הפעולה הכללית ברגעים האחרונים. בחשבון אחרון, הרי קבוצת הפקודות הספיקה בהחלט, מה גם שהספקנו אפילו להכין תכנית אש שהמ"פים ואנשי הסיוע רשמוה על גבי מפותיהם.

* * *

לאחר מספר חודשים צפה ועלתה כל הפרשה מחדש. היה זה בתרגיל טלפונים, שנערך למפקדת החטיבה ולמפקדות הגדודים. אנוכי התכונתי לפ"עול בהתאם לנהל הקרב המקוצר שהנהגתי בגדוד, ולתת פקודה בע"פ בקבוצת פקודות. אנשי השפיטה והבקרה סירבו בכל תוקף לקבל נוהג זה, ואנוכי נאלצתי, במחילה, להוציא פקודת מבצע כהלכתה עם כל הנספחים האפשריים.

כל טענותי החיוביות, הטכניות, הטקטיות וה-נוהליות נדחו באותו תרגיל בחריפות רבה בטענה

נוכרתי בענין זה לאחר הקרבות במבצע "קדש". עוד אנו חונים באל-עריש, הגיע אלינו צות קצינים מטעם ענף היסטוריה בהחלטה נחושה לחקור את מעשיו המדויקים של הגדוד במבצע "קדש" ויהי מה. כמעט בתחילת הביקור ביקשו הקצינים האורחים את פקודת המבצע של הגדוד להתקפה על יעדיו באיזור רפית. הודעתי להם כי לצערי הרב יש בידי אמנם פקודת מבצע אולם לא אותה פקודה שלפיה תקפנו. לתדהמתם המשכתי להסביר כי פקודת המבצע הנמצאת בידינו מכסה תכנית, שלא

המפקדים חייבים להתרגל לפעול לפי ההחלטות המתבשרות במחוז של פקדס, והמועברות אליהם באלחוט.

שות המקריות של פטרולים בשטח אויב. אולם, למרות העובדה שהפטרול היה את עיקר המגע עם האויב, לא נערך כל עיקוב מסודר, ולא נקבעו כל שיטות או אימונים מיוחדים לשיפור רמת הלחימה. מרשל היה עוקב אחר כל פטרול שנפגע, והשכם בבוקר, עוד לפני שהספיקו החוזרים לנוח או להתאושש מן הדרך, היה חוקרם ארוכות — לעתים כ-4 שעות רצופות — על כל מה שאירע במשך הלילה. מבין הדמויות המופיעות בספר, המליץ על 73 לקבלת אותות הצטיינות. רוב ה-73 היו משכבות עממיות, אולם חיי המשפחה שלהם היו בריאים ותקינים. הם הדגישו כי האהבה הרבה שגילו כלפיהם בביתם במולדת, עזרה להם להחזיק מעמד בשעות גורליות בנכר.

מרשל אינו מרבה בתיאור האויב הסיני, אולם אף ההערות הבודדות המופיעות בקשר ענייני לקרבות מסוימים, יש בהן משום הטלת אור על אופי הלחימה של הסינים: אף שהם מרוכזים בעיקר בארגון הגנתם, מתגלים הם בהתקפה כבעלי-כושר פיזי המקנה להם קלות-תנועה, ומאפשר להם לנצל בוריונות רבה את מחסה הלילה. הסינים, שבתחילת הקרבות (בי-1950) היו מתקיפים בהמון ולוחמים ללא סדר ושיטה, למדו במשך הזמן את דרכי ההתחפרות וההסוואה, ופיתחו כושר-לחימה גבוה בתום שנתים וחצי של קרבות. מבחינה זו שימשה קוריאנה מעין כור-היתוך לצבא סין העממית. בצידה של ההערכה לסינים מצביע מרשל על ליקויים בולטים במערכת קווי ההגנה האמריקניים; ליקויים אלה נתגלו לא תוך כדי ביקורת שגרתית ושטחית של משקיף הבודק את הביצורים, אלא מתוך עיון מדוקדק במהלך הקרבות אשר בהם שימשו ביצורים אלה כעוז או כאבן גוף לחיילים שנלחמו מתוכם. תעלות ההגנה נחפרו כה עמוק, עד שלעתים קשה היה להפעיל כלי-נשק מתוכם. בונקרים נבנו ללא התחשבות במדרונות שעליהם היו צריכים לשלוט, או בסוג הנשק שבו היו צריכים לחלוש על השטח. לעתים, כדי לירות על שטח הסמוך לו, צריך היה היראה לצאת מן החפירה. מרשל מושה, באופן כללי, את קוי ההגנה של חילות האו"ם לאלו של הסינים. למרות העובדה שעומק מערכת הביצורים של הסינים הגיע ל-20 ק"מ לערך, כמעט שאי אפשר היה להבחין בתנועה או פעילות צבאית בקויהם. אגב השואה זו מעלה מרשל את העובדה כי משך שתי שנות מצב המלחמה

היו ברשותו של המחנה השמיני האמריקאי חיילים כדי למלא את הקו הראשון בלבד, וקו זה, לא רק שהיה קו דק ביותר, אלא שמחצית אנשיו חסרו תמיד כל נסיון צבאי.

את עיקר הלחם הקרבי חושף מרשל בתיאורי הקרבות עצמם. הספר פותח בתיאור מדויק של התיקפה סינית על אחד המוצבים, שהצליח להחזיק מעמד; עובר לשחזור אובדנו של מוצב, בו מצטיירת תמונה שלמה של חוסר תכנון מתאים וחוסר כוונות; עמדות התצפית הקדומניות לא דיוחו על האויב המתקרב, וכתוצאה מכך היו הסינים בתוך החפירות עוד בטרם השכילו מגיני המוצב לדעת מה אירע. בפרקים המרתקים ביותר מתואר הקרב על "גבעת קדל החזיר" (*). מרשל מדגיש, כי ברוב המקרים היו היום והשעה המדויקים של ההתקפה הממשמשת ובאה ידועים לפיקוד האמריקאי, אולם מסיבות שונות לא תמיד הגיעו הידיעות לאלו שלגביהם היתה זו שאלת חיים ומות — לאנשי עמדות התצפית או לאנשים שבמוצבי-החוץ, הצופים אל שטח ההפקר. כך אירע שאף ב"גבעת קדל החזיר" לא ידעו 20 אנשי מוצב החוץ כי עומדים להתקיפם. התוצאה — רק 7 מהם הצליחו לחזור בשלום לעמדות המערך. הפלוגה שהחזיקה במוצב נתפצלה למחלקות, שלחמו בנפרד וללא קשר. מבין שתי מחלקות שנשלחו כתגבורת, האחת איבדה את דרכה באפלה ואילו לשניה נמסר כי עליה להגיע רק לשם תגבור המוצב, אך לאנשיה לא הודגש כי מתנהל עליו קרב קשה. אנשיה צעדו בטור צפוף נתקלו באש מרוכזת ונאלצו לסגת. במוצב עצמו נמשך המאבק מבונקר לבונקר כשי-סינים ואמריקנים לוחמים בצותא מבלי להבחין לעתים קרובות. בין אויב ליריד, מטה החטיבה לא ידע במשך רוב הזמן את המצב. לאשורו, ופקודותיו היו פעמים רבות סותרות ומשתנות ללא התחשבות בתנאים החדשים שנוצרו מדי רגע. בריאליות אכזרית מתאר מרשל צות חיילים שנשארו תקועים בבונקר שעה שסינים רבים צובאים על פתחיו, יורים ומשלשלים לתוכו רימונים. הסמל אמר: "לא נותר לנו דבר לעשות, אלא להתפלל. זהו הדבר ששמעתי כי יש לעשות במקרים מסוג אלו". ומפקדו ענה: "ובכן, אם יודע אתה לעשות זאת, התחל". אף בשעה שגראה היה כאילו הסתיים המאבק והתקופים נמלטו, לא היתה זו אלא תחילתו של קרב

(*) ראה "מערכות" ק"ד, גבעת האף הארוך.

חדש. שכן הסינים הסתתרו בתוך הריסות הבונקרים וחדישו את לחימתם מדי פעם. עתה היה צורך בפלוגה נוספת...

מעל לכל היה קרב זה מיוחד בשל הפעילות העזה של הארטילריה, שלא פסקה להנחית את אשה על המוצב במשך כל ימי הקרב. מרשל מטעים כי הקרב על קויליין (Kwajalein) הקרב האינטנסיבי ביותר מבחינת כמות האש במלחמת העולם השנייה, לא הגיע לקרסוליו של קרב זה, מבחינת משקל המתכת שהנחיתה הארטילריה על מטרים מרובעים של קרקע, בשעה.

חלקו השני של הספר, עיקרו תיאור פעילותם של פטרולים; לכאן שיך תיאור הפטרול „אשר לא יאומן“ של אספו, שהובא לעיל. לקח רב אפשר ללמוד דוקא מעקיבה זו אחר המצבים הקונקרטיים שבהם נמצאו פטרולים שונים, כגון זה שכיון את אשו לעבר הסינים, בעוד שלמעשה, בגלל הערפל

הכבד, הופנתה האש לעבר פטרול אמריקאי אחר, שהיה בשטח אותה שעה. אף כאן מצביע מרשל על פגמים רבים: חוסר התיאום בין יחידות שונות, אי-ידיעה ברורה של המטרה ובעיקר — חוסר האימון הרציני לקראת הלחימה בפטרולים.

ונסיים בסיכומי של מרשל עצמו על הפטרול „אשר לא יאומן“ — „פטרולו של אספו חדר לשטח האויב בהיותו קל תנועה מכרי לשמש מטרה לנשק כבד, ובהיותו גדול למדי כדי לעצור את האויב המתקדם ולאצו לאגפו. בעשותו כך מצא את מחסה הקרקע היעיל ביותר ודיווח את המצב לכוחות התותחנים. מעשה זה, שנעשה ע"י קצין חבשי, הריחו ענין לענות בו לראשי הצבא המתעמקים באפשרויותיה של מל-חמת המחר“ (ע' 249).

כך מהווה ספרו של מרשל ספר קרבות רציני, מרתק ומאלף במדה שוה.

בדיקה ובדק / המשך מעמ' 85

מושג זה מביע צורת היערכות; משמעותו היא מסגרת ארגון-כוחות קבועה, בעלת הרכב „תקני“ מסוים (ראה ציור-הדגמה למטה, מימין). הגדרה מהותית זו חלה, בעצם גם על הגופים הקטנים יותר, והנמוכים יותר בסולם הירורג הצבאי — אלא שהללו מכונים, כאמור, „יחידות“ (כגון פלוגה, או גדוד; ובצבאות מסוימים — גם רגימנט).

לעומת זאת, הרי הוראתה השנייה של המלה Formation היא תבנית — ומלה זו לא נועדה לאמר דבר כלשהו לגבי גודלם או הרכבם של הכוחות אליהם תתייחס, כי אם רק לגבי אופן-עריכתם; לרוב — לפי דפוסי קבע ידוע ומתורגל-מראש. הציור למטה, משמאל, מציג צורת-היערכות מסוימת של מחלקת רגלים („שתים לפנים“) — ומדגים בזה את מובנו הנ"ל של המונח ממש כשם שניתן להסביר את מובנה של אותה מלה „תבנית“ ע"י שרטוט אשר יציג אחד מדפוסי-היערכות של דיביזיה שלמה.

צורות התסבוכות האפ- שריות העלולות להיגרם על ידי שימוש במלה „ער- צבה“ במקום „תבנית“ תהיינה שונות כשהמדור בר יהיה ביחידה קטנה — או בעוצבה „אמתית“. אך כל הסתבוכות ואי- בהירות — נוקן עלול להיות מרובה, ושומה עלינו להבהיר מובנים ו- שימושים — ולדקק בהם.

